

NAFTININKŲ PROFESINĖS SAJUNGOS AKTUALIJOS

NAUJIENOS IŠ PIRMŲ LŪPŲ - TIESIAI Į TAVO RANKAS

Pirmininkės Sonatos Samoškienės žodis

Gerbiama NPS bendruomenė,

Ką tik sveikinome vieni kitus su naujaisiais metais, tačiau jau dabar jaučiame kaip 2023-ieji išibėgėjo, atnešdami nemažai pokyčių ir naujų iššūkių į mūsų kasdienybę. Šis laikotarpis tikrai neleidžia mums snausti komforto zonoje – turime būti budrūs ir žengti kartu su pasaulio pulsą, o tuo pačiu kūrybiškai ieškoti subalansuotų sprendimų, gerinančių mūsų gyvenimą.

Todėl labai džiaugiuosi, kad praeitais metais Naftininkų profesinės sąjungos gretos pagausėjo – į mūsų bendruomenę įsitraukė nauji nariai. Tiesa, su dalimi ilgamečių narių teko atsisveikinti, jiems sulaukus pensinio amžiaus.

Apie tai, kuo gyvename, norime pasidalinti šiame sausio „NPS aktualijų“ numeryje.

Štai viena „karščiausių“ metų pradžios temų - II pakopos pensijų fondai ir privalomas gyventojų įtraukimas į kaupimą juose. Nors visų politinių partijų atstovai, kaip susitarę, mums kartoja, kad esą ilgainiui šie fondai atneš rezultatą, bet nereikia būti ir ekonomikos profesoriumi, kad matytumei kaip mus veikia viena kitą keičiančios krizės, geopolitinė situacija ir dėl to nuolat banguojanti pasaulio ekonomika. Ar tikrai esame tikri, kad eiliniai piliečiai sulauks to šviesaus rytojau, kai bus ramūs dėl savo senatvės? O gal šis pensijų fondų verslas tėra šimtmečio afera, kaip skambiai pavadino Lietuvos profesinių sąjungų konfederacijos pirmininkė Inga Ruginienė? Tačiau mums svarbu, kad darbuotojai būtų saugūs ir žinotų, kokių veiksmų imtis, kad apsaugotų savo sunkiai gautas pajamas. Todėl leidinyje pateikiame 10 dalykų, kuriuos svarbu atsiminti darbuotojams, kurie dar nepasirinko II pakopos pensijų kaupimo.

Kita aktuali tema – infliacijos ir atlyginimų santykis. Remiantis Valstybės duomenų agentūros ir Finansų ministerijos preliminariais duomenimis, darbuotojų pajamos nebepasiveja infliacijos aukštumų, ir jų perkamoji galia sumažėjo beveik 6 procentais.

Daugelis darbuotojų jaučiasi tarsi bėgdami nesibaigiantį maratoną, kai iš visų jėgų stengiesi pasiekti tikslą ir bent akimirką atsikvėpti, bet tas tikslas vis tolsta.

(Tęsinys 2 psl.)

Ar šioje situacijoje yra išeičių? Esame tikri, kad yra. Čia dviračio išradinėti neverta – darbuotojai jaučiasi daug saugiau, kai didinama pastovioji jų atlyginimų dalis, ir kai tas didinimas neatsilieka nuo infliacijos rodiklio.

Todėl vienas pagrindinių mūsų uždavinių metų pradžioje – su darbdaviu ieškoti būdų, kaip padidinti darbuotojų bazinį (tarifinį) darbo užmokestį.

Šiame numeryje kalbiname ir ilgametę narę, Naftininkų profesinės sąjungos tarybos narę, atstovaujančią AB „ORLEN Lietuva“ Gamybos padalinio Nr.3 darbuotojams, šio padalinio administratorę, Silvą Valkerienę. Silva yra viena iš aktyviausių tarybos narių, visuomet noriai įsitraukiančių į mūsų organizacijos veiklą, nuolat tobulėjanti ir siekianti mokytis bei savo žiniomis ir įgūdžiais prisidėti prie profesinės sąjungos veiklos.

Apie tai ir dar daugiau – šiame sausio numeryje, tad kviečiame skaityti!

Su šiltais linkėjimais,

NPS pirmininkė Sonata Samoškienė

Tiesioginėje narių konsultacijoje kalbėta apie darbuotojų teisę į savišvietą, aptartos kitos aktualijos

Sausio 11 d., Naftininkų profesinės sąjungos uždaroje Facebooko grupėje, įvyko tiesioginė konsultacija, kurioje NPS pirmininkė Sonata Samoškienė ir teisininkas Kazys Vainoras pateikė komentarą apie naująją Darbo kodekso (DK) 135 str. nuostatą dėl darbuotojų savišvietos, įsigaliojusią nuo sausio 1 d., atsakė į kitus klausimus.

K. Vainoras atkreipė dėmesį, kad nuo sausio 1 dienos darbuotojai gali pasinaudoti iki 5 darbo dienų nemokamų atostogų savišvietos tikslams per metus, išpėjant darbdavį prieš 20 dienų.

Savišvietą reikėtų suprasti taip, kaip tai apibrėžta Švietimo įstatyme. LR Švietimo įstatymo 17 straipsnio 1 dalis numato, jog "savišvietos paskirtis – suteikti galimybes asmeniui nuolat savarankiškai mokytis remiantis supančia informacijos erdve (bibliotekomis, visuomenės informavimo priemonėmis, internetu, muziejais ir kita) ir iš kitų perimama gyvenimo patirtimi". Savišvieta nėra priskiriama švietimui siekiant kvalifikacijos ar profesijos įgijimo.

Žinotina, kad savišvietai skirtos atostogų laikotarpis nepatenka į darbo stažą ir yra laikomas nedraudiminiu laikotarpiu, todėl per tą laikotarpį susirgus reikėtų gydytis už savas lėšas (plačiau apie nedraudiminius laikotarpius - "Sodros" informacijoje). Tačiau jos privalumas yra tame, kad darbdaviui nebūtina pateikti įrodymų, jog šis penkerių dienų laikotarpis skiriamas savišvietai. Taip pat DK pataisa įnešę aiškumo, ir darbuotojai galės drąsiai tikėtis bei, esant reikalui, reikalauti, kad ši jo teisė darbovietėse būtų įgyvendinama.

Svarbu, jog pakeista DK straipsnio redakcija yra imperatyvaus (privalomo) pobūdžio, dėl to darbdavys šiuo atveju neturi pasirinkimo suteikti šias atostogas, ar ne. Darbo procesas turi būti organizuojamas taip, kad darbuotojas turėtų galimybę išeiti nemokamų savišvietos atostogų.

Komentuodamas transliacijos klausytojų klausimus K. Vainoras atkreipė dėmesį, jog jau dabar galiojančioje AB "ORLEN Lietuva" kolektyvinėje sutartyje yra nuostata (6.15 punktas), pagal kurią darbuotojams gali būti suteikiama 10 darbo dienų nemokamų atostogų per metus dėl šeimyninių aplinkybių, ar kitų priežasčių. Taigi, dabar AB "ORLEN Lietuva" darbuotojai galės naudotis 15 darbo dienų neapmokamų atostogų tiek asmeninėms reikmėms, susijusioms su šeimyninėmis aplinkybėmis, tiek savišvietai.

Be to, teisininkas priminė ir galiojančią kolektyvinės sutarties nuostatą (7.2 punktas), pagal kurią kasmet skiriamos lėšos profesinės sąjungos narių savišvietai (papildoma garantija NPS nariams). O pagal 3.18 punktą tarp darbdavio ir darbuotojo gali būti sudaromas susitarimas dėl mokymo išlaidų atlyginimo.

K. Vainoras taip pat pabrėžė, jog profesinei sąjungai svarbu išlaikyti narystę Lietuvos pramonės profesinių sąjungų federacijoje, o per ją - ir Lietuvos profesinių sąjungų konfederacijoje (tu pačiu ir tarptautinėse organizacijose). Per šias organizacijas galima paskatinti pokyčius įstatymuose, pavyzdžiui per Trišalę tarybą siūlyti Darbo kodekso nuostatas, kelti problemas ir ieškoti sprendimų nacionaliniu lygiu, kt.

NPS pirmininkė Sonata Samoškienė atkreipė dėmesį, kad juntamas kai kurių bendrovės padalinių narių aktyvumas: jie domisi savo teisėmis, siūlo sprendimus esamoms problemoms, kelia svarbius klausimus.

Ji informavo, kad netrukus bus skelbiamas infliacijos rodiklis, ir tai paskatins peržiūrėti darbo užmokesčio didinimo galimybes, pagal kolektyvinės sutarties 4.18 punktą.

Taip pat pirmininkė pateikė informaciją apie artimiausius tarybos posėdžius, kuriuose bus išgrynintos profesinės sąjungos veiklos kryptys šioms metams.

NPS pirmininkė: turi didėti darbuotojų atlyginimų pastovioji dalis

Belaukiant oficialios statistikos apie 2022 m. infliacijos rodiklius Lietuvoje, jau matome statistikų skelbiamus duomenis apie prekių ir paslaugų pabrangimą: vartojimo prekių kainos per metus padidėjo 25,2 proc., o paslaugų - 13,2 proc. Valstybės ir savivaldybių institucijų administruojamos kainos per metus padidėjo 26,9 proc., rinkos -20,9 proc. Į neregėtas aukštumas šoktelėjo ir perkamiausių maisto produktų kainos.

Pieno produktai, kruopos, duonos gaminiai, žuvis, kiaušiniai, mėsos gaminiai – visi šie produktai brango apie 40 proc., kiti net peržengė 50 proc. ribą. Be to, 2022 m. fiksuotas 138,2 proc. kietojo kuro kainų didėjimas, 73,7 proc. brango gamtinės dujos, elektra - 71,9 proc., skystasis kuras - 50,4 proc., šiluma - 34,2 proc.

Kainų augimas nesustojo – jis išibėgėjo, ir stebimas šių metų pradžioje. Tuo metu darbuotojų atlyginimas taip pat sparčiai neauga. Tai tarsi bėgimas nesibaigiančiame maratone, kai iš visų jėgų stengiesi pasiekti tikslą ir bent akimirką atsikvėpti, bet tas tikslas vis tolsta - taip jaučiasi nemaža dalis darbuotojų.

Viešoje erdvėje vis daugiau įmonių skelbia, kad ėmė mokėti kompensacijas darbuotojams, kad šie lengviau pergyventų šaltąjį metų periodą. Dažniausiai mokama iki kelių šimtų eurų vienkartinė išmoka.

Tai vienas iš būdų padėti darbuotojams ištvirti sunkų periodą, tačiau patirtis rodo, kad darbuotojai jaučiasi saugiausiai, kai didinama pastovioji jų atlyginimų dalis, ir kai tas didinimas neatsilieka nuo infliacijos rodiklio. Juk rinkos dėsniai ir patirtis byloja, kad kelio atgal nėra - pakilusios kainos jau galimai nemažės.

Todėl Naftininkų profesinė sąjunga, kaip vieną iš esminių metų pradžios uždavinių, mato derybas su darbdaviu (tiek AB „ORLEN Lietuva“, tiek UAB „ORLEN Service Lietuva“) dėl darbo užmokesčio pastoviosios dalies didinimo.

Gerai, kad pagrindas tam jau yra – abipusis susitarimas kolektyvinėse sutartyse metinį (tarifinį) darbo užmokesčio dydį peržiūrėti atsižvelgiant į bendrovės finansinę situaciją ir infliacijos lygį šalyje.

Šiame etape laukiame, kol Vyriausybė paskelbs informaciją apie praėjusių metų infliacijos rodiklius. Kai tik tai bus padaryta, darbdavys ir profesinė sąjunga ims tartis dėl bazinio (tarifinio) darbo užmokesčio didinimo tvarkos.

Tikimės, kad rasime abiem pusėms palankų sprendimą.

Naftininkų profesinės sąjungos pirmininkė Sonata Samoškienė

II pakopos pensijų fondai: 10 dalykų, kuriuos turi žinoti darbuotojai

1. Jei esi jaunesnis nei 40 metų, gali būti vienas iš gyventojų, kuriems „Sodra“ išsiuntė pranešimus dėl įtraukimo į antros pakopos pensijų kaupimą. Pranešime pateikta informacija, kokia kaupimo bendrovė Tau buvo parinkta ir ką daryti toliau.

2. Pranešimai išsiųsti į asmenines „Sodros“ paskyras. Todėl rekomenduojame pasitikrinti paskyroje gautus pranešimus. Prie asmeninės „Sodros“ paskyros galima prisijungti per elektroninę bankininkystę.

3. Naujai į pensijų kaupimą įtrauktiems gyventojams „Sodra“ iki pat birželio pabaigos primena apie galimybę apsispręsti.

4. Jei žmogus neperskaito pranešimo asmeninėje paskyroje, informacija apie įtraukimą į pensijų kaupimą jam bus siunčiama registruotu laišku.
5. Gavusieji tokį pranešimą gali apsispręsti nieko nedaryti ir nuo liepos 1 d. tapti pensijų kaupimo dalyviais „Sodros“ parinktoje bendrovėje bei pradėti mokėti pensijų kaupimo įmokas, sudaryti sutartį su savo pasirinkta kaupimo bendrove, arba iki birželio 30 d. pateikti prašymą asmeninėje paskyroje arba „Sodros“ klientų aptarnavimo skyriuje ir atsisakyti dalyvauti kaupime.
6. Svarbu atminti, jog kaupiti atsisakiusiam asmeniui kas trejus metus vėl siūloma prisijungti prie pensijų kaupimo.
7. Kai žmogus sulaukia 40 metų, jis daugiau į kaupimą nebeįtraukiamas, tačiau nepriklausomai nuo amžiaus gali pats pasirinkti kaupimo bendrovę ir pradėti kaupiti pensijai papildomai.
8. Jei žmogus apsispręs dalyvauti pensijų kaupime, į pensijų fondus bus pervedama 3 proc. nuo žmogaus pajamų ir 1,5 proc. nuo vidutinio darbo užmokesčio šalyje (VDU) perves valstybė.
9. Jei žmogus nenori dalyvauti kaupime, naujai įtrauktiesiems dalyviams prisijungus prie asmeninės paskyros, matomas prašymas atsisakyti kaupimo. Prašymas yra beveik užpildytas, tereikia paspausti mygtuką „pateikti“. Prašymą taip pat galima užpildyti atvykus į bet kurią „Sodros“ priimamąją.
10. SVARBU: Pradėjus kaupiti antroje pakopoje, galimybės atsisakyti dalyvavimo pensijų kaupime nebėra, todėl ypač svarbu, kad pasirinktumėi sau tinkamiausią variantą – dalyvauti kaupime ar ne – iki birželio 30 d.

Pokalbiai prie kavos ☕

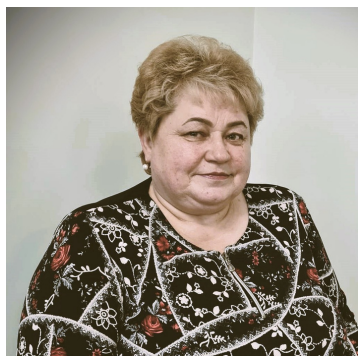

Foto: iš S. Valkerienės asm. archyvo

Šįkart džiaugiamės galėdami pakalbinti mūsų ilgametę narę, Naftininkų profesinės sąjungos tarybos narę, atstovaujančią AB „ORLEN Lietuva“ Gamybos padalinio Nr.3 darbuotojams, šio padalinio administratorę, Silvą Valkerienę. Silva yra viena iš aktyviausių tarybos narių, visuomet noriai išitraukiančių į mūsų organizacijos veiklą, nuolat tobulėjanti ir siekianti mokytis bei savo žiniomis ir įgūdžiais prisidėti prie profesinės sąjungos veiklos.

- *Silva, trumpai prisistatykite: kuo dirbate AB „ORLEN Lietuva“, kiek metų?*

AB „ORLEN Lietuva“ dirbu nuo 1989 m., tad šiemet jau bus 34-eri. Mano pareigos yra administratorė (su sandėlininkės pareigomis).

- *Koks buvo Jūsų kelias į profesinę sąjungą?*

Kai įsidarbinau į įmonę, tai iš karto ir tapau profesinės sąjungos nare, nes tais laikais taip buvo įprasta. Todėl galima sakyti, kad profesinės sąjungos dalimi esu daugiau nei 30 metų.

- *Kodėl iki šiol esate profesinėje sąjungoje, kas jus motyvuoja joje likti?*

Mano nuomone, būdami tam tikros organizacijos nariais galime plėsti akiratį, tobulėti ir komandoje, ir asmeniškai.

Be to, be profesinės sąjungos neturėtume kolektyvinės sutarties, nes tik esant įmonėje profesinei sąjungai yra pasirašomas šis svarbus susitarimas, kuriame susitariama su darbdaviu dėl papildomų naudų darbuotojams, neįtrauktų į Darbo kodeksą.

Štai kitas pavyzdys: jeigu reikėtų eiti ir su darbdaviu kalbėtis vienam ir prašyti didesnio darbo užmokesčio, ar geresnių darbo sąlygų, tai ne visada paprasta, kartais pritrūksta drąsos, tačiau su profesinės sąjungos užnugariu jautiesi drąsiau.

O kur dar įvairūs mokymai, seminarai, ekskursijos - tik reikia turėti noro dalyvauti ir semtis žinių.

- Gal galite paminėti kokį nors svarbų įvykį, kai sulaukėte profesinės sąjungos pagalbos?

Esant reikalui, profesinė sąjunga padeda visada - tai ir materialinė parama, teisinė pagalba, nario atstovavimas derintis dėl darbo užmokesčio. Pernai mano padalinio darbuotojams profesinės sąjungos pagalba buvo suvienodinti valandiniai atlygiai dirbant tos pačios vertės darbą.

- Su kokiomis problemomis daugiausia susiduria Jūsų gamybinio padalinio darbuotojai? Kokius klausimus jiems padedate spręsti?

Individualių problemų sprendžiamame nedaug, dažniausiai kyla bendro pobūdžio klausimai: darbo užmokesčio didinimas, valandinio atlygio suvienodinimas, klausimai, susiję su kolektyvinės sutarties naudomis, kt.

- Ar rekomenduotumėte savo profesinę sąjungą kitiems kolegoms, kurie dar nėra nariai ir kodėl?

Vienareikšmiškai taip. Su darbuotojais dažnai diskutuojame, kodėl reikia būti profesinės sąjungos nariais. Juk kolektyvinės sutarties gėriu - papildomomis naudomis ir garantijomis - naudojasi visi darbuotojai (su tam tikromis išimtimis NPS nariams).

Tad jeigu nesi įstojęs į profesinę sąjungą, tuomet „dykai“ naudojiesi kitų kolegų sukurtu gėriu ir indėliu gerinant darbo sąlygas bei keliant darbo užmokestį.

Profesinių sąjungų Lietuvoje ir svetur patirtis byloja – kuo daugiau narių profesinėje sąjungoje, tuo stipresnis darbuotojų balsas ir tuo lengviau pasiekti susitarimų su darbdaviu.

- Jūsų linkėjimai profesinei sąjungai, jos bendruomenei.

Profesinei sąjungai linkiu nenuleisti rankų, išlaikyti ir plėsti narystę, kuo geresnių susitarimų su darbdaviu ateityje. Darbuotojams, kurie dar nėra nariais, kviečiu jais tapti.

Kuo mūsų bus daugiau, tuo būsim stipresni, girdimesni, matomesni ir galėsime pasiekti geresnių naudų darbuotojams.

“Stiprybė – vienybėje!”.

- Ačiū Jums už pokalbį!

SUSISIEKIME:

El. paštas:

sonata.samoskiene@npsajunga.lt,

npsajunga@gmail.com

Mob. tel. +370 620 97348

*****

MUS RASITE:

[https://www.facebook.com/](https://www.facebook.com/naftininkuprofsajunga)

naftininkuprofsajunga

<http://naftininkai.pramprof.lt/>

Facebook NPS aktualijų grupėje nariams

Bendrovės intranete